

Achub Fi!

Gweithgareddau Dilynol ar gyfer Athrawon

Mae'r gweithgareddau dilynol ar gyfer Achub Fi yn rhoi cyfleoedd i'r disgyblion gyflawni canlyniadau dysgu Cyfnod Allweddol 4 o'r Fframwaith ABCh i bobl ifanc rhwng 7 a 19 yng Nghymru.

Achub Fi Gweithgareddau Dilynol	Cysylltiadau â'r Fframwaith ABCh i bobl ifanc rhwng 7 a 19 yng Nghymru	
	Sgiliau	Ystod
Gweithgaredd 1. Fy Hunaniaeth Cyflwyniad PowerPoint a Gweithgareddau	<ul style="list-style-type: none"> Defnyddio amrediad o dechnegau ar gyfer myfyrio personol. Gwerthfawrogi, myfyrio ar a gwerthuso'n feirniadol safbwyntiau eraill. 	<ul style="list-style-type: none"> Sut mae cred a gwerthoedd yn effeithio ar hunaniaeth a ffyrdd o fyw personol Datblygu parch tuag atynt eu hunain ac eraill
Gweithgaredd 2. Achub Fi	<ul style="list-style-type: none"> Cymryd gwahanol bersbectifau i ystyriaeth wrth wneud penderfyniadau a dewisiadau gwybodus yn effeithiol. Gwerthfawrogi, myfyrio ar a gwerthuso'n feirniadol safbwyntiau eraill. 	<ul style="list-style-type: none"> Gwerthfawrogi amrywiaeth a chyfle cyfartal, a bod yn ddig at anghyfiawnder, ecsbloetiaeth a gwrthod hawliau dynol. Datblygu parch tuag atynt eu hunain ac eraill Sut i herio gyda phendantrwydd

		fynegiant o ragfarn, hiliaeth a stereoteipio
Gweithgaredd 3 Beth sy'n fy ngwneud i'n unigryw a beth sy'n fy ngwneud i'n debyg?	<ul style="list-style-type: none"> • gwerthuso gwybodaeth a syniadau er mwyn mesur tuedd, dibynadwyedd a dilysrwydd 	<ul style="list-style-type: none"> • dangos parch atynt hwy eu hunain, at bobl eraill ac at amrywiaeth
Gweithgaredd 4 Achosion gwahaniaethu	<ul style="list-style-type: none"> • ystyried nifer o safbwyntiau mewn sefyllfaoedd mwy haniaethol, er mwyn llywio barn a phenderfyniadau 	<ul style="list-style-type: none"> • deall y problemau moesol a moesegol sy'n wynebu cymdeithas ac unigolion a myfyrio ynghylch sut y gellid datrys y problemau hyn
Gweithgaredd 5 Delio â Hiliaeth		
Gweithgaredd 6 Gwneud ein hysgol yn well lle		

1. PowerPoint Fy Hunaniaeth

1.a Pwy ydw i ? Gweithgaredd

Dechreuwch drwy ddefnyddio sleidiau 1-4. Defnyddiwch sleid 2 ar gyfer trafodaeth ragarweiniol.

Mewn paruau defnyddiwch y daflen weithgaredd (1a) (sleid4) 'Pwy ydw i?'

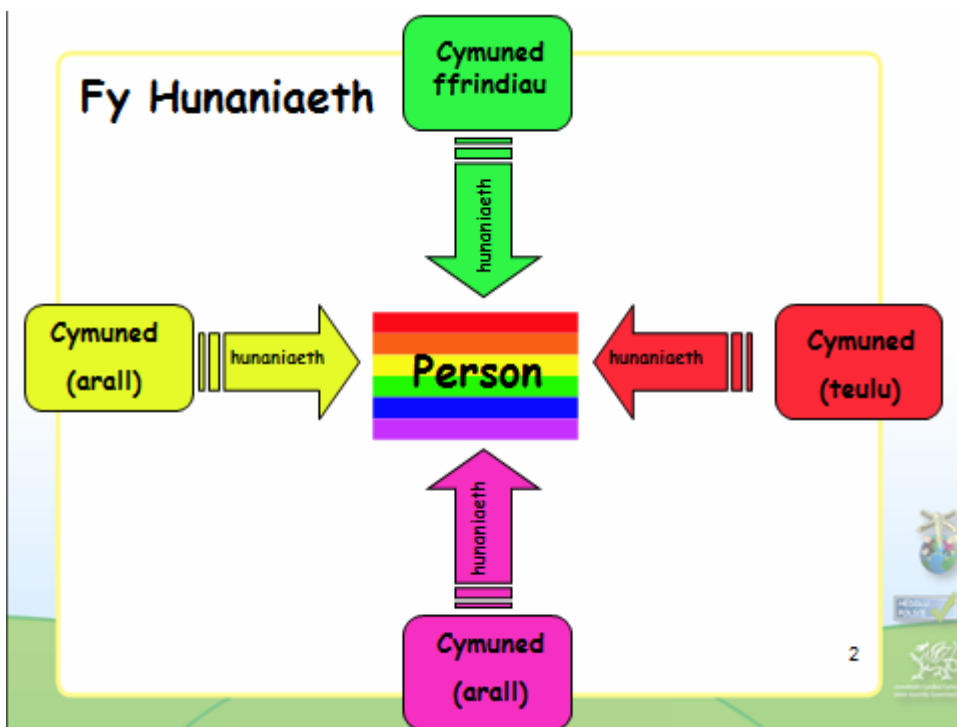
Gofynnwch i'r disgyblion ddilyn y cyfarwyddyd a roddir ar sleid 3 i gwblhau'r gweithgaredd.

Adnodd 1

Pwy ydw i?

1

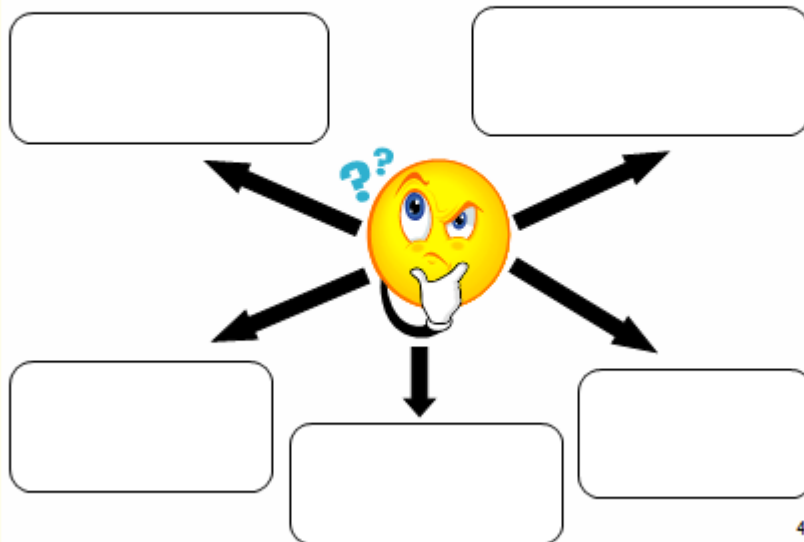
Lluniwch fap meddwl, gan ddefnyddio'r patrwm ar y sleid flaenorol, i ateb y cwestiynau canlynol:

- O le ydych chi'n dod? (cymuned / teulu)
  - Sut un ydych chi?
  - Beth ydych chi'n hoffi ei wneud?
  - Beth ydych chi'n dda am ei wneud?
  - Beth ydych chi'n ei hoffi amdanoch eich hun?
-
- A yw eich partner yn cytuno gyda'r manylion yr ydych wedi eu rhoi yn eich diagram?

3

Pwy ydw i?

Gweithgaredd 1b - Person Nodweddiadol yn ei Ardegau ...

1.b. Defnyddiwch sleidiau 5-7. Gofynnwch i'r disgyblion ddilyn y cyfarwyddiadau ar Sleid 5. Darparwch gopi o bob adnodd (1b) i'r disgyblion. 'Rwy'n meddwl fod glaslanc/glaslances nodweddiadol ... . . .' yna darllenwch y datganiadau ar Sleid 6 a dilynwch y drafodaeth ar sleid 7. Gorffennwch gan ddyodi bod stereoteipio yn gred bod aelodau o grwpiau penodol yn rhannu'r un nodweddion a'u bod yn ymddwyn yn yr un modd

Person yn ei ardegau

Gan weithio'n unigol
gorffennwch y datganiad
hwn:

Rydw i'n meddwl bod
person nodweddiadol yn ei
ardegau yn ....

Ysgrifennwch 2 ddatganiad yr
ydych chi'n meddwl sy'n
nodweddiadol o berson yn ei
ardegau.

5

Datganiadau am berson nodweddiadol yn ei ardegau:

- Nid yw pobl ifanc yn poeni am eiddo pobl eraill.
- Mae pobl ifanc yn eu harddegau yn treulio llawer o amser yn ymladd mewn giangs.
- Bydd y rhan fwyaf o rai yn eu harddegau yn cario cyllell pan fyddant allan gyda'r hwyr.
- Mae pobl ifanc yn eu harddegau yn meddwl bod ysmegu yn gwneud iddynt edrych yn cŵl.
- Mae pobl ifanc yn eu harddegau yn meddwl na ddylent ymryrryd os gwelant rhywun yn cael ei fwlio.

6

Trafodaeth am y datganiadau o dan arweiniad athro/athrawes

- Pam ydych chi'n meddwl bod y cyfryngau yn darlunio pobl ifanc yn eu harddegau fel hyn?
- Ydych chi'n meddwl bod y datganiadau hyn yn wir?
- Allwch chi feddwl am **unrhyw grwpiau eraill all gael eu camgynrychioli yn y cyfryngau?**

7

HEALTHY POLICE

Stereoteipio...yw'r gred bod aelodau o grwpiau penodol yn rhannu'r un nodweddion a'u bod yn ymddwyn yn yr un modd.

8

HEALTHY POLICE

Gweithgaredd 1c - Trafodaeth Gwir/Gau

Defnyddiwch sleid 9. Rhwch adnodd gwir/gau (1c) i bob disgybl ei gwblhau. Adrodd yn ôl fel dosbarth cyfan i chwalo unrhyw gamsyniadau. Mae sleidiau 10, 11 a 12 yn rhoi'r atebion. Fel sesiwn dosbarth cyfan trafodwch sleid 13.

Cwblhewch mewn 5 munud! Gwir neu Gau?

	Datganiad	Gwir	Gau
1	Mae Prydain yn llawn ffoaduriaid		
2	Rydyn ni'n cael ein twyllo		
3	Mae ceiswyr lloches yn ddiog		
4	Mae ffoaduriaid yma oherwydd y perygl y maent yn ei wynebu yn eu gwlad eu hunain		
5	Mae ceiswyr lloches a ffoaduriaid yn cymryd ein cartrefi ni		
6	Mae pob ffoadur yn dwyllwr		
7	Mae ceiswyr lloches yn mynd â'n swyddi ni		
8	Mae ffoaduriaid yn gwneud cyfraniad gwerthfawr i'r economi		
9	Rydym yn talu mwy o Dreth Gyngor oherwydd ceiswyr lloches		

9

Adborth athro/athrawes a thrafodaeth

- **Myth: Mae Prydain yn llawn ffoaduriaid**

Gau - Prydain yw'r 10fed lle yn Ewrop o ran poblogaeth y pen ar gyfer ceisiadau am loches. Mae'r mwyafrif llethol o ffoaduriaid yn mynd i'r Dwyrain Canol ac Affrica.

- **Myth: Rydym ni'n cael ein twyllo**

Gau - Cyfanswm y swm o arian a thalebau y gall ceiswyr lloches ei gael yw 70% o'r hyn y byddai rhywun ar gymhorthdal incwm yn ei gael. Mae hyn yn gyfwerth â £30-£40 yr wythnos.

10

Myth: Mae ceiswyr lloches yn ddiog

Gau - Mae llawer yn fedrus iawn ac eisiau gweithio ac mae gennym brinder gweithwyr medrus.

Myth: Mae ffoaduriaid yma oherwydd y perygl y maent yn ei wynebu yn eu gwlad eu hunain

Gwir - Gwir oherwydd mewn rhai gwledydd nid oes gan bobl hawliau dynol a gall eu llywodraeth wneud fel y mynna. Mae ffoaduriaid wedi bod drwy'r broses ceisio lloches sy'n penderfynu a oes ganddynt resymau da i aros.

Myth: Mae ceiswyr lloches a ffoaduriaid yn cymryd ein cartrefi ni

Gau - Pan gânt dŷ neu fflat bydd ceiswyr lloches yn cael y rhai sy'n wag neu'r rhai y mae landlordiaid yn cael trafferth i'w gosod.

11

- **Myth: Mae ceiswyr lloches yn mynd â'n swyddi ni**

Gau- Ni chaiff ceiswyr lloches weithio tra eu bod yn mynd trwy'r broses ceisio lloches.

- **Myth: Mae ffoaduriaid yn gwneud cyfraniad gwerthfawr i'r economi**

Gwir- Mae gan lawer o ffoaduriaid swyddi ac maent yn talu treth.

- **Myth: Rydym yn talu mwy o Dreth Gyngor oherwydd ceiswyr lloches**

Gau - Y Llywodraeth fydd yn edrych ar ôl ceiswyr lloches, nid cynghorau lleol.

- **Myth: Mae pob ffoadur yn dwyllwr**

Gau- Er fod y Swyddfa Gartref yn llym ar ffoaduriaid yn gwneud cais i aros ym Mhrydain, llynedd, cafodd dros 40% o geiswyr ganiatad i aros oherwydd y perygl y byddent ynddo pe byddent yn mynd adref.

12

Ystyriwch:

Mae'r DU yn cynnal canran fechan o ffoaduriaid y byd - llai na 3%.

Amser i benderfynu!

- A yw'r trafodaethau wedi effeithio ar y ffordd yr ydych ym meddwl am bobl ifanc yn eu harddegau a cheiswyr lloches / ffoaduriaid?
- Os ydynt - sut?

HEALTHY POLICE

13

Gweithgaredd 2 - PPT 'Achub Fi' 'Rwyf am wybod'

- Sleidiau 1-3
- Gan weithio mewn paruau, rhwch gopiau o daflen waith 'Achub Fi - rwyf am wybod' (2a) i'r disgyblion
- Disgyblion yn ysgrifennu ymatebion ac yn adrodd yn ôl i'r dosbarth cyfan.

Achub Fi

Brwydr dros gyfiawnder: Stori Stephen Lawrence

Mae'r cyfan yn dechrau ar noson o wanwynym 1993. Yn hwyr ar 22 Ebrill roedd myfyriwr Lefel A 18 oed o'r enw Stephen Lawrence a'i ffrind Duwayne Brooks ar eu ffordd adref ar ôl treulio'r diwrnod gyda'i gilydd.. Roedd y bechgyn yn rhuthro i ddal bws yn ardal Eltham yn ne ddwyrain Llundain - roedd Stephen eisoes yn hwyr - pan ddaeth criw o bobl ifanc gwyn i'w cyfarfod.

Ymosododd y criw ar Stephen. Gwyliodd Duwayne wedi rhewi ac mewn synod am funud cyn i un o'r criw ifanc gwyn redeg ar ei ôl.

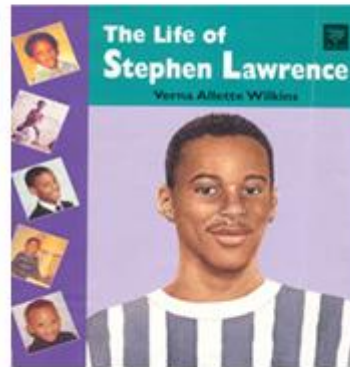
Yn llawn ofn ac adrenalin llwyddodd Stephen, gael ei hun yn rhydd wrth i Duwayne ei annog i redeg i ffwrdd. Ond roedd wedi ei guro'n wael ac yn gwaedu'n drwm. Ar ôl 200 llath disgynodd mewn pwll o waed ac yno bu farw.

Cafwyd ymchwiliad gan y llywodraeth ac yna adroddiad o'r enw Adroddiad Macpherson. Dilynodd Deddf Cyslytiadau Hiliol (Diwygio) 2000 o ganlyniad i hyn.

Pam ydych chi'n meddwl y digwyddodd y llofruddiaeth yma?

Rydw i am wybod ...

Gyda'ch partner awgrymwch 2 gwestiwn yr ydych chi am ei ofyn am yr erthygl...

Gweithgaredd 3 - Beth sy'n fy ngwneud i'n unigryw a beth sy'n fy ngwneud i'n debyg?

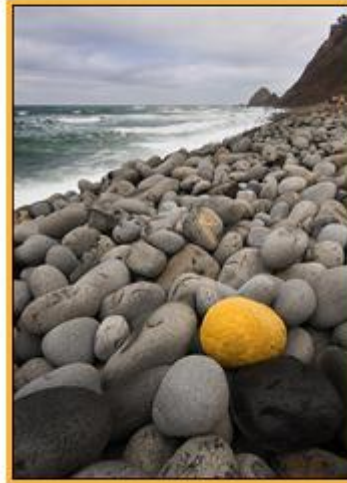
- Sleidiau 4-6
- Gofynnwch i'r disgyblion ateb adnodd (3) Beth sy'n fy ngwneud i'n Unigryw/Debyg?
- Rhoi adborth i'r dosbarth cyfan o ymatebion y disgyblion
- Gwiriwch dealltwriaeth y disgyblion o'r term Rhagfarn gan ddefnyddio sleid 5
- Gofynnwch i'r disgyblion ystyried y gwahaniaethau sy'n gallu arwain at achosion o ragfarn.

Trafodwch

Mewn parau:

- Beth sy'n gwneud pob un ohonoch yn **unigryw** yn amgylchedd eich dosbarth?
- Beth sy'n **debyg** rhyngoch chi a phobl eraill yn y dosbarth?

ADBORTH

Beth yw Rhagfarn?

Rhagfarn yw ...

barn afresymol am berson neu grwp o bersonau sydd wedi'i ffurfio ymlaen llaw heb unrhyw wybodaeth wirioneddol o'r unigolyn neu'r grŵp.

Trafodwch

A wnaethoch sôn am unrhyw bwyntiau a allai arwain at wahaniaethu?

Gweithgaredd 4 - Achosion gwahaniaethu

- Sleid 6
- Rhwch Adnodd 4. Achosion Gwahaniaethu, i'r disgyblion gwblhau
- Trafodwch yr ymatebion fel dosbarth cyfan

Achosion gwahaniaethu????

	Ffactorau Dylanwad	Annheb ygol	Eithaf Tebydo	Tebygol Iawn
1	Dillad			
2	Rhyw			
3	Lliw gwallt			
4	Cyfeiriadedd rhywiol			
5	Diwylliant			
6	Taldra/pwysau			
7	Trawsrywiol			
8	Anableded/Teulu			
9	Crefydd			
10	Lliw croen			
11	Gweithio'n galed yn yr ysgol			
12	Gwisgo sbectol			

5. Gweithgaredd Cardiau Senario Gwahaniaethu

- Sleid 9
- Rhowch gopïau o'r daflen waith Cardiau Senario Gwahaniaethu (5a) i bob pâr neu grŵp ac 1 o'r 10 Cardiau Senario Achosion o Wahaniaethu (5b). Yn ychwanegol rhowch y daflen sy'n rhestru achosion posibl o wahaniaethu a elwi'r yn 'Mathau o Wahaniaethu' (5c). Defnyddiwch sleidiau 10-19 pan yn gofyn am adborth wrth y disgyblion ar gyfer pob senario.
- Yn hytrach, gellid defnyddio Cardiau Senario Achosion o Wahaniaethu (5b) gyda'r daflen Achosion o Wahaniaethu (5d)

Gweithgaredd Cardiau Senario Gwahaniaethu

Mewn parau/grwpiau darllenwch y cardiau senario. Trafodwch yn eich parau/grwpiau.

- Beth ddigwyddodd yn y senario?
- Pa fath o ragfarn sydd wedi digwydd?
- Sut ydych chi'n meddwl bod y cymeriad/au yn teimlo?
- Beth fydddech chi'n cynghori'r cymeriad/au i wneud?
- Beth fydddech chi'n cynghori'r cymeriad/au i bedio gwneud?

1 Stori Anya and Joe

2 Stori Stacey

3 Stori Seren

4 Stori Jamie

5 Stori Kieran

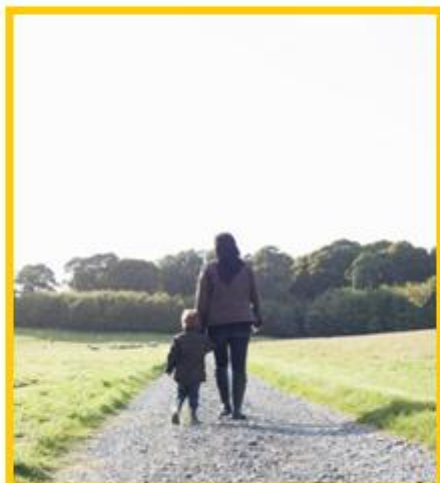

6 Stori Tanya

7 Stori Mango

8 Stori Gareth

9 Story Ravi

10 Stori Kayleigh

6. Gwahaniaethu ar sail cyfeiriadedd rhywiol

- Sleidiau 20-22

Nawr ystyriwch y wybodaeth ganlynol:

Dangosodd arolwg o bobl ifanc hoyw, lesbiaidd neu deurywiol a gynhaliwyd ym 1996 bod:

- 48% wedi profi trais treisgar
- 61% wedi dioddef aflonyddu
- 90% wedi cael eu galw'n enwau oherwydd eu rhywioldeb
- 50% o ymosodiadau treisgar yn ymwneud â chyd fyfyrwyr
- 40% o ymosodiadau wedi digywdd yn yr ysgol

Canfuwyd bod 60% o hunanladdiadau disgyblion yn y DU wedi eu cysylltu'n uniongyrchol i fwlio homoffobig.

A gawsoch chi eich synnu gan y manylion hyn?

- Pleidlais ddosbarth
- Mewn parau trafodwch pam fod y grwpiau hyn yn debygol o ddiodef bwlio a thrais.
- Trafodwch unrhyw grwpiau eraill a all ddiodef bwlio.

HEALTHY
SCHOOL

22

7. Brwydro yn erbyn Hiliaeth

- Sleidiau 23-24

Brwydro yn erbyn Hiliaeth

Mewn parau awgrymwch 2 adeg posibl lle gall hiliaeth ddigwydd.

Adroddwch yn ôl i'r dosbarth.

23

Lenny Henry a Hiliaeth

Beth sydd angen i chi ei wneud ynglŷn â hiliaeth yw ei wrthod.

Mae rhai pobl yn dweud 'Fydda i ddim yn gadael iddo effeithio arna i'. Ond mae'n rhaid i chi ddwued rhywbeth pan fyddwch yn meddwl fod rhywun yn bod yn fwriadol atgas.

Mae grwpiau cyfoedion yn wahanol iawn - wedi'r cyfan, mae nhw'n ffrinidiau i chi! Felly, beth sy'n rhaid i chi ei ddweud yw 'Rydw i'n anghyfforddus iawn gyda'r hiwmor yna ac yn ei weld yn atgas. Allwch chi roi'r gorau iddi?'

Ac weithiau bydd coegni, fel 'Ydw, rydw i'n cario gwaywffyn gan fy mod yn dod o Dudley, ac fe fyddwn ni bob amser yn cerdded i lawr y stryd gyda gwaywffyn' yn gweithio.

Yn y byd go iawn gallwch gael eich brifo. Rhaid i chi weithredu - cerdded allan, gwneud rhywbeth. Does dim rhaid i chi ddiodef.

24

Sleidiau 25-28 - I bob pâr rhwch dewis o dri o'r Cardiau Senario Hiliaeth (7a) a thaflen waith cerdyn Senario Hiliaeth (7b). Gofynnwch i'r disgyblion drafod y cwestiynau ac ysgrifennu eu hatebion ar y daflen waith. Gofynnwch am adborth gan ddefnyddio sleidiau 25-28.

Mewn paruau trafodwch ac atebwch y cwestiynau canlynol:

Yn y senario, ym mha ffordd profodd y cymeriad hiliaeth?

Sut mae'r cymeriad yn teimlo?

Beth ddylai'r cymeriad wneud?

Beth all yr ysgol wneud i helpu'r cymeriad?

Ysgol Gynradd

Mae Ibrahim yn fachgen du 13 oed sydd wedi symud o Tunisia gyda'i rieni i ysgol yng Nghymru. Mae Saesneg gyn ail iaith iddo ac felly mae'n rhaid iddo gael cymorth ychwanegol gan adran anghenion dysgu ychwanegol yr ysgol. Mae wedi ei chael hi'n anodd gwneud ffrindiau oherwydd dy broblem iaith ac mae wedi cael ei alw'n erwau gan ddisgyblon eraill. Mae'n fachgen mawr am ei oed ac yn amlwg ymhlith ei gyfoedion, a bydd yn mynd yn rhwystredig oherwydd y problemau cyfathrebu. Gall y rhwystredigaeth yma olygu ei fod yn colli ei dymor, sy'n golygu ei fod yn mynd i drafferth yn yr ysgol. Mae'n teimlo'n ofnus ac yn unig ar adegau a chaiff ei adael allan fwyfwy gan ei gyfoedion. Mae'n teimlo nad yw'n ffitio yn yr ysgol gan nad oes llawer o ddisgyblion yno sydd naill ai'n ddu neu ddim wedi eu geni yng Nghymru. Clywodd grŵp o fechgyn yn gwneud hwyl am ben ei acen yn yr ystafelloedd newid ac yn chwerrthin am ben ei daldra, dywedodd un bachgen ei fod yn drewi. Mae'n teimlo fel rhedeg i ffwrdd.

Ysgol Gynradd

Mae **Svetlana** yn ferch 15 oed o Rwmania a symudodd i fyw yng Nghymru yn ddiweddar gyda'i theulu. Mae ei thad yn feddyg ac mae ganddo ddisgwyliadau mawr gan ei ferch. Roedd hi'n nerfus iawn ynglŷn â dechrau yn ei hysgol newydd gan fod y pennaeth wedi dweud mai hi oedd y disgybl cyntaf iddynt ei gael o Ddwyrain Ewrop. Gwnaeth ei nerfusrwydd iddi ymddangos fel na bai am fod gyda'r disgyblion eraill. Dechreuodd un ferch si ei bod yn Sipsi, a'i bod yn byw mewn carafan ar dir gwastraff wrth y gamlas lleol. Wedi 5 wythnos nid oes neb yn siarad a hi oni bai i wneud rhyw sylw cas am ei chefnidir diwylliannol (yn ôl pob sôn). Mae hi'n pryderu'n fawr am yr ysgol ac mae hyn yn cael effaith ar ei marciau.

Mae **Calvin** yn fachgen 14 oed sydd wedi symud ysgol o fewn Abertawe, lle mae'n byw. Mae ei fam yn wyn a'i dad o darddiad Asiaidd. Yn ddiweddar mae wedi clywed sylwadau amhleserus yn cael eu gwneud am ei dad gan rai o'r bechgyn hŷn yn dilyn noson rieni ddiweddar. Roedd y sylwadau hiliol wedi ei frifo. Ers y noson rieni mae wedi profi sylwadau hiliol amdano, rhai'n ei alw'n derfysgwr. Maent yn gwneud hwyl am ei ben gyda disgyblion eraill sydd, er fod Calvin yn teimlo eu bod yn anghyfforddus gyda hyn, ddim yn ei gefnogi. Mae ei ffrindiau wedi dweud wrtho am eu hanwybyddu. Yn ddiweddar cafodd ei ddilyn adref o'r ysgol gan griw o fechgyn, buont yn aros tu allan i'w dŷ yn gwneud hwyl am ei ben ac am ben ei deulu. Pan ddaeth ei dad allan dywedodd y bechgyn bethau atgas wrtho a rhedeg i ffwrdd. Mae Calvin yn teimlo'n ffwyfwy anhapus ac annigol yn yr ysgol ac yn ei gymuned. Yn ddiweddar mae wedi derbyn negeseuon testun cŷs ac mae sylwadau anfoesgar wedi cael eu postio ar ei dudalen Facebook. Roedd rhai o'r negeseuon yn fygythiol eu natur. Bellach mae Calvin wedi bod yn teimlo'n anhapus ac annigol tra yn yr ysgol ac yn ei gymuned.

8. Datrysiad ysgol gyfan i'r broblem - Beth all ysgolion eu gwneud i leihau achosion o hiliaeth?

Gan weithio mewn grwpiau bach, darparwch darn mawr o bapur i'r disgyblion a gofynnwch iddynt fapio beth all ysgolion wneud i leihau achosion o hiliaeth.

Gall y dull yma gynorthwyo gyda datrys problemau o ragfarn a gwahaniaethu ar sail; rhyw, cyfeiriadedd rhywiol, anabledd, crefydd a.y.b.

Arddangoswch y mapiau a gofynnwch i bob grŵp am adborth. Nodwch y gwahaniaethau a'r tebygolrwydd yn y syniadau a'r dulliau.

